יום הכיפורים פרק שמיני יומא עד.

ואליבא דרבי עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא וכי תימא כיון דאית ליה היתר מן התורה קא חייל קרבן שבועה והתנן [6]שבועת העדות אינה נוהגת אלא בראויין להעיד והיינן בה [7]למעוטי מאי רב פפא אמר למעוטי מלך רב אחא בר יעקב אמר [8]למעוטי משחק בקוביא והא משחק בקוביא מדאורייתא מיחזי חזי ורבנן הוא דפסלוהו ולא קא חיילא עליה שבועה שאני התם דאמר קרא [9]אם לא יגיד והאי לאו בר הגדה הוא כלל וכל היכא [10] דתני ענוש כרת לא תני אסור והתניא [11]בא"פ שאמרו אסור בכולן לא אמרו ענוש כרת אלא על האוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד הכי קאמר כשאמרו [12]אסור לא אמרו אלא בבחצי שיעור אבל כשיעור ענוש כרת ואף על פי שענוש כרת אין ענוש כרת אלא אוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד ואב"א כי קתני אסור אשארא דתנו רבה ורב יוסף בשאר ספרי דבי רב מניין ליום"כ שאסור ברחיצה בסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ת"ל [13]שבתון שבות: גופא חצי שיעור רבי יוחנן אמר אסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר מן התורה רבי יוחנן אמר אסור מן התורה כיון דחזי לאיצטרופי איסורא קא אכיל ריש לקיש אמר מותר מן התורה אכילה אמר רחמנא וליכא איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש אין לי אלא כל שישנו בעונש ישנו באזהרה [14]כוי וחצי שיעור הואיל ואינו בעונש יכול אינו באזהרה ת"ל [15]כל חלב מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך דאורייתא [16]כוי ספיקא הוא איצטריך קרא לאתויי ספיקא אי משום הא לא אידיא קסברי כוי

ואליבא דר' עקיבא דאמר. כמס' שבועות (דף יט:) אדם הנשבע שלא אוכל סתם אוסר עצמו בכל שהוא דהכי תנן שבועה שלא אוכל ואכל כל שהוא ר' עקיבא מחייב וחכמים פוטרים הלכך הא דקתני מייב אי כרבנן סבירא ליה מוקמינן ליה בסתרם ואי כרבי עקיבא סבירא ליה מוקמינן ליה אפי' בסתם ורבי שמעון פוטר ר' שמעון לטעמיה דאמר בכל שהוא נמי מושבע מסיני הוא דתניא במסכת מכות (דף יח.) ר' שמעון אומר כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן ואי סבירא ליה לרבי עקיבא דאי שיעור אסור מדרבנן היכי מוקי לה להא דתני חייב באוכל חצי שיעור והרי אף עליו מושבע משום לאו דלא תסור (דברים יז): **וכי תימא כיון דאית ליה היתר מן הסורה.** אין זה מושבע מסיני וכי משתבע עליה חיילא שבועה ומיחייב עלה: **שבועת העדות.** שחייב הכתוב עליה קרבן שבועה שנאמר (ויקרא ה) ושמעה קול אלה: **והיינן כה למעוטי מאי.** דלא תנן במתני' בהדיא הא תנא ליה ריש"ל נוהגת באנשים ולא בנשים ברחוקים ולא בקרובים בכשרין ולא בפסולין: **למעוטי מלך.** דתנן ביה (סנהדרין דף יח.) לא מעיד ולא מעידין אותו: **למעוטי משחק בקוביא.** בעירבון דהוי גזלן מדרבנן ופסול לעדות: **מדאורייתא מיחזי חזי.** דלא הוי גזלן דאורייתא אלא שגזל מידו כמו ויגזל את החנית מיד המצרי (ש"ב כג) כך מפרש בב"ק (דף עט:): **אם לא יגיד.** משמע מי שהגדה שלו מועלת לנעל הדין והאי לא מהניא הגדה דידיה הואיל ולא מקבלינן לה מדרבנן: **וכל היכא דענוש כרת לא תני אסור.** דקשיא לך לעיל אסור ענוש כרת הוא: **איכעיא אימא כי קתני.** מתניתין (כ) דאמרת משום רחילה ומיכה דליכא כרת תנא אסור: **שאר סיפרי.** דלאו תורת כהנים ספר וידבר ואלה הדברים: **שבתון.** וגבי עינוי כתיב וכי היכי דשבתון האמור בשבת אסמכו ביה רבנן שאר מלאכות שלא היו במשכן ואינה מלאכה גמורה ה"ג שבתון דגבי עינוי דכתיב שבתון הוא לכם ועניתם להוסיף על עינוי אכילה ושתיה קאתי: **אין לי אלא שישנו בעונש ישנו באזהרה.** גבי חלב קאי דענשו ואזהרתו סמוכים זה לזה כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו הרי אזהרה וסמיך ליה כי כל אוכל חלב מן הבהמה (ג) הרי עונש אין לי שיהא מוזהר אלא על כשיעור שהוא ענוש עליו כרת דגבי עונש לא כתיב כל אחלב אלא אחוכל דכתיב כי כל אוכל חלב: **כוי.** שהוא ספק ואין בו כרת **ואלי שיעור שאינו בעונש מנין שהוא באזהרה: תלמוד לומר כל חלב.** לא תאכלו הכא כתיב כל אחלב כלומר אפילו כל שהוא: אתא

יערך אלמה תניא הזכר ולא טומטום ואנדרוגינוס והוה לן לאוקומי קרא דהזכר רק באנדרוגינוס ומשני סמי מכאן טומטום ונפרק קמא (דתענית דף ד.) תניא זכורך ולא טומטום ופרך איצטריך קרא למעוטי ספיקא יש לומר דמשום דבלאו קרא הוה ידעינן דמספיקא לא לייתי דהיכי ניעביד לסמוך דילמא אשה הוי וקא עביד עבודה בקדשים לא ליסמוך דילמא גברא הוא וקא מבטל ממיכה ואע"ג דסמיכה לא מעכבא מכל מקום לא מייתי קרבן לכתחילה כדי לבטל סמיכה דלאמר בספחים בפרק האשה (דף פח:) גבי ה' שנתערבו עורות פסחיהן ונמצא יכלת באחת מהן כולן פטורין מלעשות פסח שני משום דלא אפשר דלא מייתי ומתני דמותר פסח משום דפסח לא בעי סמיכה ומותר פסח בעי סמיכה והא דאמר במסכת שקלים (דף יא:) ומייתי לה בפרק האיש מקדש (קדושין דף נה.) בהמה שנמצאת מירושלים למגדל עדר זכרים עולות נקבות זכרי שלמים ומקריבין אותן בלא סמיכה לפי שאין מכירין בעליהן שאני התם דכבר הוקדשו ואין להם תקנה בע"א אם לא נקריבם בלא סמיכה וספק מצורע דמייתי אשם בפ' התערובות (זבחים דף עו:) וקא מבטל סמיכה למאן דאמר סמיכת אשם מצורע לאו דאורייתא תקוני גברא שאני ואם תאמר והא רב דקבר בס"פ המפלת (נדה דף כח.) דאנדרוגינוס ספיקא הוי מדעמא בלונו ואוזם ומדפסיק בס"פ הערל (יבמות דף פג.) כרבי יוסי דאמר לא הכריעו בו אם זכר אם נקבה ובריה בפני עצמה הוא דקאמר רבי יוסי התם בנרייתא לאו דוקא ואפי'

מא:) דתניא כשהוא אומר למעוטי זכר אאין תלמוד לומר להוציא טומטום ואנדרוגינוס ופרך מני אילימא מ"ק איצטריך קרא למעוטי ספיקא לאו מטומטום פריך שאין כולן שוין יש מהם זכר כשיקבע ימצא זכר ויש מהם נקבה אלא מאנדרוגינוס פריך דכולהו שוין דקמי שמיא גליא לו כולהו זכרים או כולהו נקבות והא דקאמר התם אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס אבל טומטום דברי הכל קדום מספיקא דלא אתא קרא למעוטי טומטום אע"ג דלאו קמי שמיא גליא מכל מקום כיון דאיכא לאוקומי מיעוט לאנדרוגינוס שם בו נקבות לא מסתבר לאוקמיה בטומטום דשמא יקרע ויימצא זכר דטפי מסתבר לאוקמי באנדרוגינוס מבטומטום ולהכי פריך אלא מעתה בערכין (דף ד.) תניא הזכר ולא טומטום ואנדרוגינוס והוה לן לאוקומי קרא בהזכר רק באנדרוגינוס ומשני סמי מכאן טומטום ונפרק קמא (דתענית דף ד.) תניא זכורך ולא טומטום ופרך איצטריך קרא למעוטי ספיקא יש לומר דמשום דבלאו קרא הוה ידעינן דמספיקא לא לייתי דהיכי ניעביד לסמוך דילמא אשה הוי וקא עביד עבודה בקדשים לא ליסמוך דילמא גברא הוא וקא מבטל ממיכה ואע"ג דסמיכה לא מעכבא מכל מקום לא מייתי קרבן לכתחילה כדי לבטל סמיכה דלאמר בספחים בפרק האשה (דף פח:) גבי ה' שנתערבו עורות פסחיהן ונמצא יכלת באחת מהן כולן פטורין מלעשות פסח שני משום דלא אפשר דלא מייתי ומתני דמותר פסח משום דפסח לא בעי סמיכה ומותר פסח בעי סמיכה והא דאמר במסכת שקלים (דף יא:) ומייתי לה בפרק האיש מקדש (קדושין דף נה.) בהמה שנמצאת מירושלים למגדל עדר זכרים עולות נקבות זכרי שלמים ומקריבין אותן בלא סמיכה לפי שאין מכירין בעליהן שאני התם דכבר הוקדשו ואין להם תקנה בע"א אם לא נקריבם בלא סמיכה וספק מצורע דמייתי אשם בפ' התערובות (זבחים דף עו:) וקא מבטל סמיכה למאן דאמר סמיכת אשם מצורע לאו דאורייתא תקוני גברא שאני ואם תאמר והא רב דקבר בס"פ המפלת (נדה דף כח.) דאנדרוגינוס ספיקא הוי מדעמא בלונו ואוזם ומדפסיק בס"פ הערל (יבמות דף פג.) כרבי יוסי דאמר לא הכריעו בו אם זכר אם נקבה ובריה בפני עלמה הוא דקאמר רבי יוסי התם בנרייתא לאו דוקא ואפי'

ספיקא. ונראה דהיה מלי לדייק איכא דבעלמא אי מלי שיעור אסור מן התורה עיקר קרא למאי שיעור אבל אי מלי שיעור מדרבנן קרא דבל חלב למאי אתא מיהו שמא יש לתעמידו לדרשא אחרת:

מסורת הש"ס

(א) שבועות ב., ב) [שם (א.)], ג) [נדרים פ:], ד) [כריתות כח.].

תורה אור השלם

1. ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע אם לוא יגיד ונשא עונו:
ויקרא ה א
2. שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשתיכם חקת עולם:
ויקרא טז לא
3. דבר אל בני ישראל לאמר כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו:
ויקרא ז כג

הגהות הב"ח

(א) גב' וכל היכא דענוש כרת לא תני כו' כנ"ל ותיבת דתני נמחק: (ב) רש"י ד"ה לענינו אמת. כי קתני מתני' אסור תשמרו: (ג) ד"ה אין לי כו' כי כל אוכל חלב מן הבהמה וגו' ונכרתה הרי עונש: (ד) תוב' ד"ה כיון כו' דדרשה נמורה היא נמי לחלי שיעור: (ה) ד"ה כי כו' כמיתנא דחדוקות דבעינן והוא דמיבלע:

תוס' ישנים

רבי יוחנן אמר אסור מן התורה משום דחזי לאיצטרופי. מיהו עיקר טעמא דר' יוחנן דדרים ליה לקמן מקרא דכל חלב (וא"כ משמע דמיירי קרא דכל חלב דמקראמר אין לי אלא כל שישנו בעונש ישנו באזהרה כו' [וקשה] דהוה ליה למימר לרבי יוחנן הלכה כרבי שמעון דאינו לוקים כרבנן ישנו דרבי יוחנן נוסיף קאמר בגמרא פרק אלו שוכרין (דף לה:) ופרק אלו שוכרין (דף מג:) שבתורה אין איסור מלגרף לאיסור אין מלאיסורי נזיר כו' ואי אלו שישנו לקו עיניף למה לי ואומר רבי דלאו קושיא היא דסילקו רבנן סבירא להו מדלא שני ליה רים לקים הכא הכא רבי שמעון ואמר דאמרי רבנן אלא ע"כ הכא לענין איסורא דקרא דכל חלב לא מייתי אלא באיסור בעלמא ונכוף פרק גיד הנשה (דף קנ:) כשי ר' יוחנן שיעור אלם מלקות דאמרינן כתם אחר מן המי שאלקו מגמון פטור מבעיים כתוך פיו רבי יוחנן אמר חייב הרי נהנה בריוח בכתיב כו' מיהו קשה לר"ת אלמאן דמתי שנא דהכא לא ילוף מכל חלב אלא איסור אחרה בעלמא ולא מלקות ואלו בספחים בפרק אלו עינבין (דף מג:) ילוף מכל מחמאת לא תאכלו דגן מעור ע"י תערובות ונוקשה בעינה אלא דמאי שנא כל מחמאת לא תאכלו מכל חלב לא תאכלו ריש לחלב בדרשות כו': דאי אלקא דעתך דאורייתא כי פסיקא הוא איצטריך קרא לרבוי

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"י מהלכות שבועות הלכה ג סמג לאוין רמח:
ח ב מיי' פ"ח מהלכות שביתת עשור הלכה ה טוש"ע א"ח סימן תריא סעיף א:
ט ג מיי' פ"ב מהלכות שביתת עשור הלכה ג סמג לאוין סט טוש"ע א"ח סימן תריב סעיף ב:
י ד מיי' פ"ח מהלכות מחלוקת הלי' יג טוש"ע י"ד [סימן קד סעיף ח] וסימן ס סעיף ו:

מוסף רש"י

משחק בקוביא. בעירבון והמלוה קוביין פרמיל"ה (שבועות לא.). **אע"פ שאמרו אסור בכולן.** בכל הני דלית בהו לד עינוי, כגמילה וכסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה, לא אמרו ענוש כרת אלא על האוכל ושותה וכו'. דלא חייבה תורה אלא בהני דכתיבי בהדיא (נדרים פ:), ת"ל שבתון שבות. **לאו** ממלאכה הוא אלא מכל דבר המעכב מלאכתענות מדמסמכינן ליעניתם (שבת קיז:).

רבינו חננאל

תניא בהדיא כשאמרו אסור באכילה לא אמרו אלא בבחצי שיעור אבל כשיעור ענוש כרת. ואין ענוש אלא האוכל והשותה והעושה מלאכה בלבד. וכיון דא' חצי שיעור אסור מדרבנן אבל איסורא דאורייתא לית ביה. אקשינן עלה מיהא דתנן בשבועות שבועת העדות אין נוהגת אלא בראויין להעיד. והיינן בה למעוטי מאי. רב פפא אמר למעוטי מלך. כדכתיב בית דוד דינו לבקר משפט. ואין עד נעשה דיין. רב אחא בר יעקב אמר למעוטי משחק בקוביא. והא משחק בקוביא מדאורייתא הוא דאר. ורבנן גזרו ביה. ואע"ג דרבנן הוא דגזרו ביה לא חיילא עליה שבועת העדות. ושנינן שני עדות דכתיב בה אם לא יגיד ונשא עונו. מי שמגיד והגדתו מתקיימת הוא שמזהיר בשמיעת קול אלה. יצא מלך ואם זה משחק בקוביא שאפילו מגידים אין עדותן מתקיימת. לפיכך פטורין משבועת העדות. חצי שיעור. ר' יוחנן אומר אסור מן התורה. דכיון דחזי לאיצטרופי אכילה קרינא ביה. ריש לקיש אמר אסור מדרבנן. אכילה אמר רחמנא וליכא. איתיביה שיכול כל שישנו בעונש [ישנן] באזהרה. כוי וחצי שיעור שאינן בעונש יכול לא יהו באזהרה. ת"ל כל חלב. ומשני ריש לקיש לעולם מדרבנן [וקרא] אסמכתא בעלמא.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com